

**Regionstyrelsens hälso- och
sjukvårdsutskott**

§39

Information om luftburen ambulanssjukvård i Halland

RS190032

Beslut

Regionstyrelsens hälso- och sjukvårdsutskott beslutar att

- med ett godkännande lägga informationen till handlingarna

Ärendet

Luftburen ambulanssjukvård delas in i två huvudsakliga spår: Ambulanshelikopter och ambulansflyg. Ambulanshelikopter används generellt för förflyttning av patient från skadeplats till sjukhus eller mellan sjukhus. Ambulansflyg används huvudsakligen vid sekundärtransporter över långa avstånd och/eller då det är skonsamt för patienten istället för längre transport med vägambulans. Region Halland har möjlighet att efterfråga helikopter från Västra Götalandsregionen (VGR) inom ramen för samarbetet inom Västra sjukvårdsregionen. Tjänsten ersätts med belopp enligt prislista.

Det har, inom ramen för samarbetet i Västra sjukvårdsregionen, framförts förslag om utökat samarbete kring ambulanshelikopterverksamheten. Även inom Södra sjukvårdsregionen finns intresse för att utreda en gemensam helikopterfunktion.

Ambulanssjukvården i Halland ser i dag ett förhållandevis litet behov av ambulanshelikopter. Helikoptertransporter ger generellt inom Halland små tidsvinster till en hög kostnad i förhållande till vägambulans. Ambulanssjukvården är positiv till att behålla det samverkansavtal med VGR som finns i dag, där Region Halland ersätter VGR per utfört helikopteruppdrag.

Presidiet för Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa är inbjudna.

Förslag till beslut

Regionstyrelsens hälso- och sjukvårdsutskott beslutar att

- med ett godkännande lägga informationen till handlingarna

Ordförandes sign

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

**Regionstyrelsens hälso- och
sjukvårdsutskott**

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse - Information om luftburen ambulanssjukvård i Halland
- Nulägesbeskrivning - Luftburen ambulanssjukvård i Halland

Expedieras till

Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa (ADH)

Vid protokollet

Maria Fransson

Justerat 2019-03-11

Mikaela Waltersson

Jonas Strand

Protokollet har tillkännagivits på Region Hallands anslagstavla 2019-03-11

Utdragsbestyrkande

Ylva Johansson

Ordförandes sign

Justerares sign

Utdragsbestyrkande

Regionkontoret
Hälsa- och sjukvårdsuppdrag
Ellinor Nelson
Hälsa o sjukvårdsstrateg

Regionstyrelsen

Information om luftburen ambulanssjukvård i Halland

Förslag till beslut

Regionstyrelsens hälso- och sjukvårdsutskott beslutar att:
-med ett godkännande lägga informationen till handlingarna

Sammanfattning

Luftburen ambulanssjukvård delas in i två huvudsakliga spår: Ambulanshelikopter och ambulansflyg. Ambulanshelikopter används generellt för förflyttning av patient från skadepplats till sjukhus eller mellan sjukhus. Ambulansflyg används huvudsakligen vid sekundärtransporter över långa avstånd och/eller då det är skonsamt för patienten istället för längre transport med vägambulans. Region Halland har möjlighet att efterfråga helikopter från Västra Götalandsregionen (VGR) inom ramen för samarbetet inom Västra sjukvårdsregionen. Tjänsten ersätts med belopp enligt prislista.

Det har, inom ramen för samarbetet i Västra sjukvårdsregionen, framförts förslag om utökat samarbete kring ambulanshelikopterverksamheten. Även inom Södra sjukvårdsregionen finns intresse för att utreda en gemensam helikopterfunktion.

Ambulanssjukvården i Halland ser i dag ett förhållandevis litet behov av ambulanshelikopter. Helikoptertransporter ger generellt inom Halland små tidsvinster till en hög kostnad i förhållande till vägambulans. Ambulanssjukvården är positiv till att behålla det samverkansavtal med VGR som finns i dag, där Region Halland ersätter VGR per utfört helikopteruppdrag.

Övrigt

Ärendet har beretts i samverkan med Ambulanssjukvården i Halland.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Inga ekonomiska konsekvenser av beslutet.

Regionkontoret

Jörgen Preuss
Regiondirektör

Bilaga: Luftburen ambulanssjukvård i Halland – en nulägesbeskrivning

Beslutet ska skickas till

Driftnämnden Ambulans, diagnostik och hälsa (ADH)

Regionkontoret

Datum: 2019-02-13

Diariernr: RS190032

Luftburen ambulanssjukvård i Halland – en nulägesbeskrivning

1. Inledning

Luftburen ambulanssjukvård definieras som hälso- och sjukvård som utförs av hälso- och sjukvårdspersonal i eller i anslutning till luftfartyg som används som ambulans¹. Verksamheten kan delas in i två huvudsakliga spår: Ambulanshelikopter och ambulansflyg. I detta PM redogörs för Region Hallands möjligheter att använda sig av de båda transportsätten, samt nuläge och behov.

Utöver ambulanshelikoptrar finns annan offentlig helikopterverksamhet i form av polisens helikoptrar, försvarsmaktens helikoptrar samt Sjöfartsverkets räddningshelikoptrar (SAR) som gör insatser för att rädda nödställda människor till havs. Dessa helikopterverksamheter kommer dock inte beröras i detta dokument, då de är särskilda från ambulanshelikopterverksamheten.

1.1 Förutsättningar i Halland

- Halland är ett litet, platt län med goda vägförbindelser och E6 som ger möjlighet till snabba vägtransporter genom länet. Halland är det till ytan fjärde minsta länet i landet.
- Responstiden (median) för ambulans vid prio 1-larm i Halland är 12 minuter (2018), vilket är bland de lägsta siffrorna i landet².
- Landningsplatser för helikopter saknas på Hallands sjukhus i Halmstad och i Varberg, vilket medför att eventuella patienter som ska flygas med helikopter till eller från Hallands sjukhus behöver omlastas.

2. Ambulanshelikopter

2.1 Baser i Sverige

Ambulanshelikoptrar finns stationerade på nio orter i Sverige: Gällivare, Lycksele,

¹ *Vård på vingar*, SKL (2012)

² Källa: Vården i siffror

Östersund, Mora, Karlstad, Uppsala, Norrtälje, Visby och Göteborg. På två orter (Mora och Karlstad) sköter kommunalförbundet Svensk Luftambulans den flygoperativa driften. På övriga orter sköts driften av företaget Babcock Scandinavian Air Ambulance. För Hallands del är Göteborg närmaste basen. Västra Götalandsregionen (VGR) har ett avtal med Babcock Scandinavian Air Ambulance, som äger helikoptern. Region Skåne saknar en egen helikopterfunktion, liksom hela den Sydöstra sjukvårdsregionen. Skåne använder oftast Uppsalas helikopter då den är ledig³ men det har under flera år pågått diskussioner om egen helikopterfunktion.

2.2 Användningsområde

Helikoptertransporter delas in i primärtransporter och sekundärtransporter. Vid primärtransport hämtas patient från skadeplats och flygs till sjukhus för vård. Trauma står för ungefär hälften av primärtransporterna, resterande fall kan handla om exempelvis hjärtinfarkt och stroke. Vid sekundärtransport förflyttas patient från ett sjukhus till ett annat, akut eller icke-akut. Det kan exempelvis röra sig om multitrauma, akut hjärtinfarkt, brännskador eller infektioner.

Några egenskaper som utmärker ambulanshelikoptrar är att de⁴:

- i regel är bemannade med hög sjukvårdskompetens och kan bedriva avancerad prehospital vård, t.ex. ge blod.
- kan agera i väglöst land, över vatten och i skärgård
- kan hålla höga medelhastigheter oberoende av väglag och trafikintensitet (ofta 240-280 km/h)
- kan landa och starta i terräng

2.3 Region Hallands tillgång till ambulanshelikopter

Region Halland har möjlighet att efterfråga helikopter från VGR inom ramen för samarbetet inom Västra sjukvårdsregionen. Tjänsten ersätts med belopp enligt prislista⁵. Helikoptern finns placerad på Säve flygplats norr om Göteborg och är bemannad med läkare och sjuksköterska som växelvis tjänstgör på olika sjukhus i VGR. Beslut om beställning av helikopter fattas av Ambulanschef i beredskap (AiB) i Halland, som kontaktas av SOS Alarm. Om det gäller en förflyttning mellan sjukhus så sätts AiB i kontakt med ansvarig läkare på Hallands sjukhus. Om AiB ger klartecken, sker en medicinsk bedömning även i VGR innan beslut fattas om helikopter ska lyfta. Även osäkerhetsfaktorer som väderförhållanden vägs in⁶. Om det

³ Underlag för en skånsk sjukvårdshelikopter, Region Skånes prehospitala enhet, 2015

⁴ Vård på vingar, SKL (2012)

⁵ Utomlänspriser 2019. För vårdtjänster enligt samverkansavtal om hälso- och sjukvård inom Västra sjukvårdsregionen, Västra sjukvårdsregionen

⁶ Ca 15-20 procent av helikopteruppdragen kan inte genomföras på grund av väder, tekniska problem eller samtidighetskonflikter, enligt Vård på vingar, SKL (2012).

gäller en förflyttning från Hallands sjukhus behöver patienten omlastas på Halmstads flygplats/Getterön då landningsplatser saknas vid respektive sjukhus.

2.4 Kostnader

Ambulanshelikoptern rekvireras från VGR enligt följande taxa (2019):

Uppdrag < 1 tim debiteras med 57.400 kr (minimiavgift).

Uppdrag > 1 tim debiteras med 57.400 kr + 4.200 kr per påbörjad period om 15 minuter.

Taxan debiteras vid transport av utomlänspatient till sjukvårdsinrättning eller mellan sjukvårdsinrättningar, samt då helikopterpersonal behandlat patient på plats och avtransport sker på annat sätt än med helikoptern, t ex med vägambulans.

En vägambulans kostar enligt samma prislista 90 kr/km.

2.5 Antal händelser/år

Under det senaste året har VGR:s helikopter använts för att transportera hallänningar vid fyra tillfällen till en kostnad av 263 000 kronor⁷.

2.6 Transporttider/ Kostnadseffektivitet

Det är svårt att göra raka jämförelser av transporttid mellan vägambulans och ambulanshelikopter. Enligt en uppskattning som gjorts av Västerbottens läns landsting så är ambulanshelikoptrar kostnadseffektiva vid avstånd över 15 mil⁸. Vägavståndet mellan exempelvis Halmstad och Lund är 13 mil. En vägambulans kör normalt sett sträckan på 55 minuter under utryckning. Kostnadseffektiviteten är bara en faktor som bör styra valet av transportmedel, bredvid faktorer som tid, patientsäkerhet och komfort för patienten.

3. Ambulansflyg

3.1 Användningsområde

Ambulansflyg används huvudsakligen vid sekundärtransporter över långa avstånd och/eller då det är skonsamt för patienten istället för längre transport med vägambulans. Det handlar exempelvis om stabila patienter som på grund av långa avstånd transporteras mellan olika sjukhus, inför till exempel cytostatikabehandling, fortsatt behandling av frakturer eller kärlkramp⁹. En mindre del av uppdragen rör akuta patienter. Ibland samordnas flera patienter i en transport. Ambulansflyg

⁷ Obs att det handlar om att hallänningar har transporterats med helikoptern, detta måste inte nödvändigtvis ha skett i Halland.

⁸ *Betänkande av helikopterutredningen*, SOU 2008:129

⁹ *Vård på vingar*, SKL (2012)

används också för att hämta hem hallänningar som vårdats på annan plats. Landningsplatser är Halmstads flygplats samt Landvetter.

Ambulansflyg är snabbare än helikopter över långa avstånd och mindre känsliga för osäkra väderförhållanden. Vid transporter i ambulansflygplan behöver hänsyn dock tas till hur patienter och medicinskteknisk utrustning påverkas av exempelvis lufttryck, temperaturförändringar och turbulens.

3.2 Region Hallands tillgång till ambulansflyg

Ambulansflyg beställs och dirigeras i dag via SOS Alarm, som samordnar via flygkoordinatorcentral i Skellefteå. Västerbottens läns landsting har ett nationellt uppdrag att samordna flygambulanstransporterna i landet.

3.3 Kostnader

Kostnaden för en flygresa mellan Halmstad och Stockholm är cirka 65 000 kr.

3.4 Antal händelser/år

Under det senaste året har Region Halland betalt cirka 1,9 miljoner kronor för ambulansflyg. Om man utgår från att den genomsnittliga resan sker mellan Halmstad och Bromma, så innebär det ca 29 flygresor.

3.5 Kostnadseffektivitet

Enligt en uppskattning som gjorts av Västerbottens läns landsting så är ambulansflyg kostnadseffektiva vid avstånd över 25 mil¹⁰.

3.6 Ny organisation för ambulansflyg under uppbyggnad

Region Halland har, liksom samtliga övriga landsting och regioner, genom beslut i regionfullmäktige anslutit sig till kommunalförbundet Svenskt ambulansflyg (KSA)¹¹. KSA ska köpa in och äga flygplan, placerade på baser i Umeå, Stockholm och Göteborg. En flygkoordineringscentral etableras i samarbete med Västerbottens läns landsting och kommer att placeras i Norrlands Universitetssjukhus område i Umeå.

Planerad driftstart för det nya ambulansflyget var 2018 men flygplansupphandlingen har blivit överklagad och måste göras om, enligt en dom från förvaltningsrätten i oktober 2018. En ny upphandling genomförs under våren 2019. Region Halland har betalt andelskapital till kommunalförbundet (ca 300 000 kr) samt beslutat om att låna ut maximalt 19,2 miljoner för inköp av flygplan¹². Lånesumman om totalt drygt 600 miljoner fördelas mellan landsting och regioner. Fasta och rörliga kostnader fördelas mellan medlemmarna utifrån yta, invånarstorlek samt faktiska uppdrag/flygtimmar.

¹⁰ Betänkande av helikopterutredningen, SOU 2008:129

¹¹ Diariern: RS150175

¹² Diariern: RS170298

Region Skåne har, efter att det blev känt att upphandlingen måste göras om enligt ovan, beslutat att utreda sin medverkan i kommunalförbundet.

4. Nuläge och behov

4.1 Ambulanshelikopter

Det har, inom ramen för samarbetet i Västra sjukvårdsregionen, framförts förslag om utökat samarbete kring ambulanshelikopterverksamheten. VGR efterfrågar en annan struktur för hur ambulanshelikopter ska kunna larmas ut för uppdrag inom Norra Halland. Förfrågan har kommit om Halland vill ingå i pilotprojekt med VGR kring denna fråga, vilket skulle kunna leda till att det blir fler uppdrag för VGR:s ambulanshelikopter i Norra Halland. Även inom Södra sjukvårdsregionen har det framförts förslag på att utreda en gemensam helikopterfunktion. För Hallands del innebär det, ur samverkanssynpunkt och ur ett jämlikhetsperspektiv, en problematik att länet är delat mellan två sjukvårdsregioner.

Ambulanssjukvården i Halland ser i dag ett förhållandevis litet behov av ambulanshelikopter i den dagliga verksamheten. Helikoptertransporter ger generellt inom Halland små tidsvinster till en hög kostnad i förhållande till vägambulans, vid transport till Sahlgrenska/SUS Lund. Vidare finns det osäkerhetsfaktorer som omgärdar helikoptern som transportsätt, t.ex. begränsningar i väder samt huruvida den är tillgänglig vid aktuellt tillfälle eller på annat uppdrag. Om ambulanshelikopter ska användas behöver den initieras tidigt i processen då uppstartsfasen är lång.

Ambulanssjukvården är positiv till att behålla det samverkansavtal som finns i dag där regionen betalar VGR styckpris per utfört ambulansuppdrag. Det ger möjlighet att avropa helikopter vid de tillfällen då det är motiverat. Fler helikopteruppdrag är svårt att lösa inom förvaltningens befintliga resurser och ska också vägas mot ökat behov av vägambulans i t.ex. de norra länsdelarna.

Om läkarmedverkan behövs ute på olycksplatsen, kan det lösas inom befintlig verksamhet genom att Ambulanssjukvården i Halland begär ut kompetens från anestesiläkare (Sjukvårdsgrupp) från Hallands sjukhus.

4.2 Ambulansflyg

Verksamheten kring ambulansflyget fungerar överlag väl. Ambulansflyg är en del av det utbud som behöver finnas för att transportera patienter med vårdbehov. Ambulanssjukvården i Halland ser inget ytterligare behov av ambulansflyg än de resurser som i dagsläget finns tillgängliga att rekvirera.